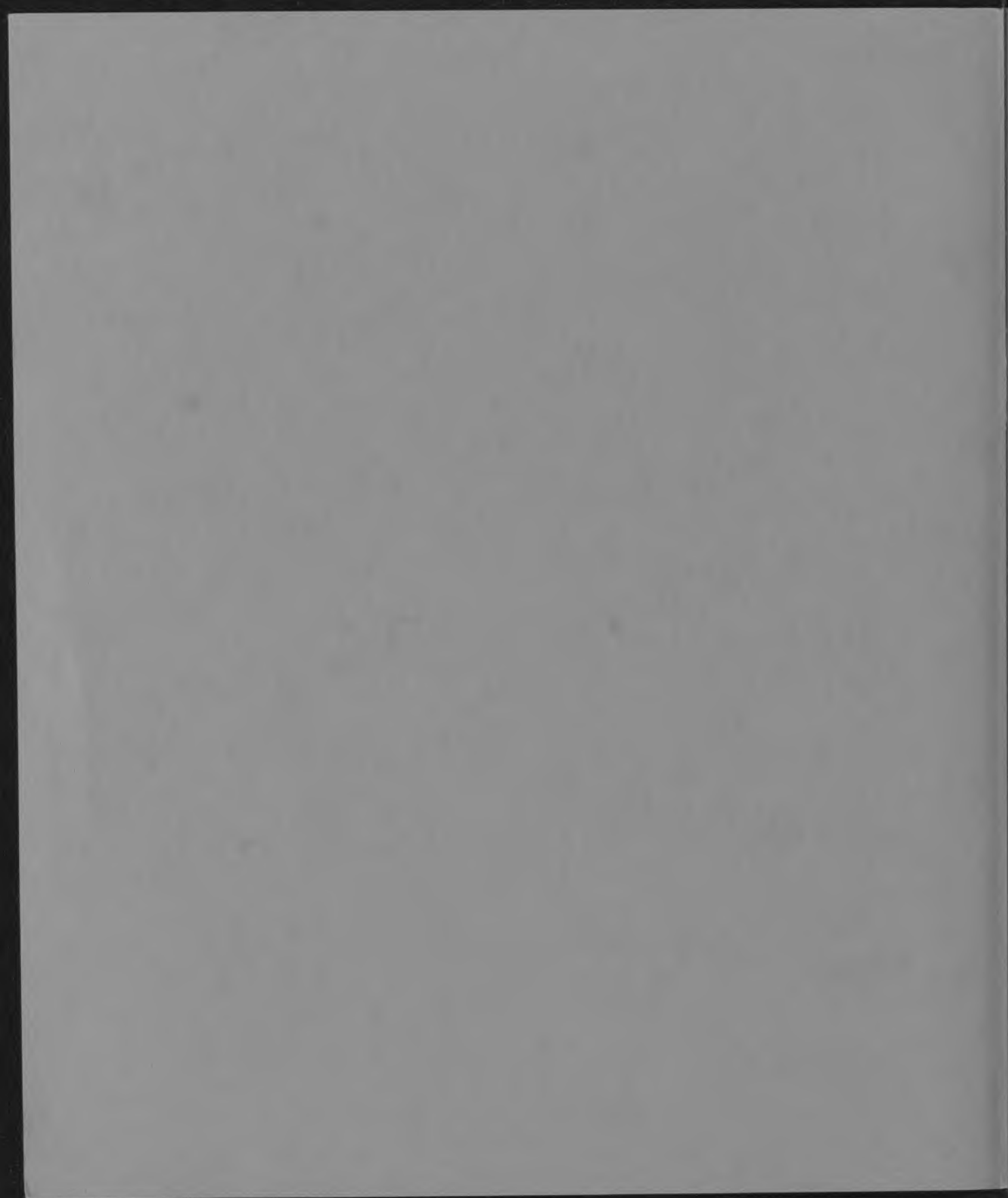

BROCH
28794

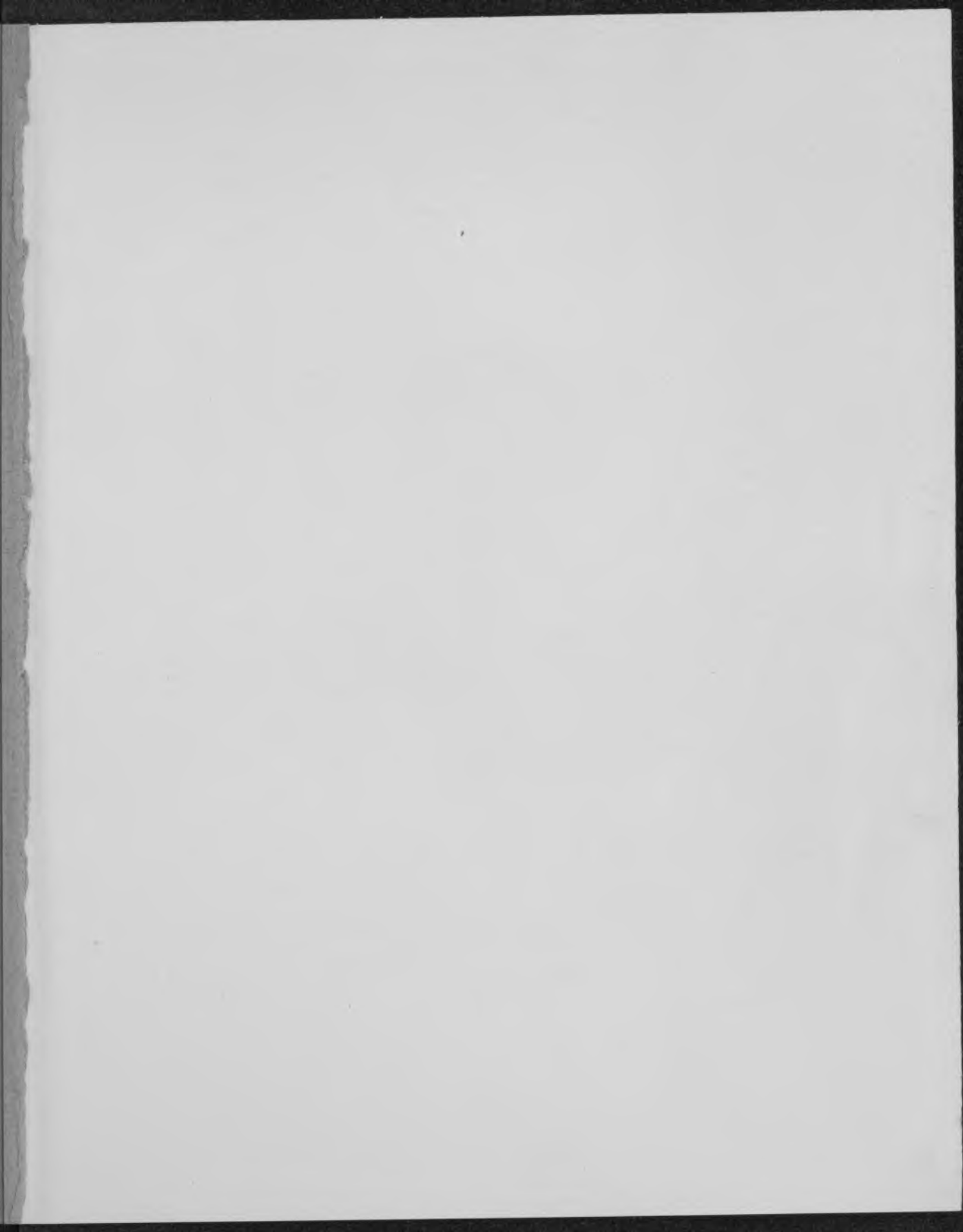
Hereng

M. C. Doorman - Kieft
over
Dieren bescherming

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

1377 4895

MEVROUW M. C. DOORMAN-KIELSTRA

BIJ:

Mevr. M. C. DOORMAN-KIELSTRA

OVER:

Broch 28794
DIERENBESCHERMING

Toekomende Mei zal het vijfenzeventig jaar geleden zijn, dat in Den Haag de „Vereeniging ter Voorkoming en Beteugeling der Kwelling en Mishandeling van Dieren” werd opgericht. Dit jubileum leek ons een aanleiding om de aandacht te vestigen op een arbeid, welke in deze rubriek nog niet is vertegenwoordigd geweest. Derhalve hebben wij ons gewend tot een der vooraanstaande figuren in de dierenbescherming. Mevrouw M. C. Doorman—Kielstra, die ook in velerlei andere opzichten als een vooraanstaande figuur mag worden beschouwd, — zij heeft ook in de vrouwenbeweging, het jeugdwerk, de philanthropie en als lid van den Rotterdamschen Gemeenteraad bekendheid verworven, — verwees ons bescheidenlijk naar enkele andere op den voorgrond tredende dierenbeschermers als jhr. L. J. Quarles van Ufford, eerevoorzitter, jhr. mr. J. L. W. C. von Weiler, voorzitter der jubileerende vereeniging of den dag en nacht werkenden onder-voorzitter H. van Poelgeest, maar de omstandigheid, dat zij als secretaresse het middelpunt der practische werkzaamheden uitmaakt en op het vereenigingsbureau over alle gegevens beschikt, deed ons besluiten haar om een onderhoud te verzoeken, waarin zij welwillend toestemde.

De Ned. Ver. tot bescherming van Dieren

„De Nederlandsche Vereeniging tot Bescherming van Dieren”, aldus lichtte mevrouw Doorman ons in, „is op 11 Mei 1864 gesticht, hoofdzakelijk op initiatief van den heer G. S. de Veer, oud-lid van den Raad van State, die steeds een buitengewone belangstelling had geopenbaard voor het lot der aan menschelijke meesters overgeleverde dieren. Behalve de genoemde zijn oprichters der vereeniging geweest mr. A. J. C. Maas Geesteranus, lid van den Gemeenteraad

van 's-Gravenhage, J. Herman de Ridder, Remonstrantsch leeraar, C. Schiffer van Bleiswijk, vice-president der Maatschappij van Landbouw, mr. J. Zilcken, oud-hoofdamtenaar bij het Departement van Binnenlandsche Zaken, en P. Anderson, oud-commies bij het Provinciaal Gouvernement van Zuid-Holland.

Reeds vóór de oprichting hadden mevrouw J. C. van der Hucht—Kerckhoven, Suze Groshans, Marie Jungius en anderen pioniersarbeid op het gebied van de dierenbescherming verricht, hetgeen in dien tijd als een daad kon gelden, omdat het publiek er nog onwennig tegenover stond en dierenbescherming als een belachelijke sentimentaliteit qualificeerde.

Tot de eerste werkzaamheden der Vereeniging behoorden het zinnen op maatregelen om het slachtvee op de minst smartelijke wijze te dooden en het ontwerpen van een wet tot beteugeling der mishandeling van dieren. Men keerde gratificaties uit, — dit was toentertijd nog veroorloofd! — aan politie-agenten, die binnen het kader der bestaande verordeningen dierenkwellingen bekeurden, zooals het te zwaar beladen van hondenkarren. Ook beloonde de Vereeniging, elk met een bedrag van vijf en twintig gulden, vier slagers, die zich onderscheiden hadden door kalveren ongebonden in geschikte wagens te vervoeren. Op haar verzoek heeft de Haagsche Gemeenteraad het aantal drinkbakken voor honden uitgebreid. Voor honderd gulden kocht zij zes paarden aan, die bij het ophoogen van terreinen in het zuidelijk gedeelte der stad werden afgebeeld, en nu door afmaking uit hun lijden werden verlost.

Nadat aldus Den Haag het initiatief had genomen, volgden reeds het volgend jaar Rotterdam en spoedig daarop Nijmegen, waardoor de organisatie van de dierenbescherming van een

plaatselijk tot een nationaal lichaam uitgroeide. Thans heeft de Vereeniging 63 afdelingen, die tezamen ruim 13.000 leden tellen. Naast haar werken op het gebied der dierenbescherming nog verschillende kleinere organisaties.

Reeds voordat wij hier te lande met dezen arbeid begonnen, was men er hier en daar in het buitenland mee bezig. In 1924 heb ik als afgevaardigde van de Nederlandsche organisatie het eeuwfeest der Engelsche dierenbescherming bijgewoond. In Duitschland treffen wij reeds in 1823 wettelijke voorschriften betreffende de vogelbescherming aan, en in 1846 had Hohenzollern-Sigmaringen al een wettelijke regeling voor het vervoer van vee per wagen, gedetailleerd zoo ongeveer als wij hier te lande de laatste jaren hebben verkregen."

Het humanitaire uitgangspunt

"Hoe bent u eigenlijk in de dierenbescherming betrokken geraakt?" vroegen wij onze gastvrouw.

"De belangstelling voor dit werk is gewekt door mijn man, die een groot dierenvriend was en als onder-voorzitter van de Vereeniging heel veel voor de dieren gedaan heeft, o.a. als leider van het Hondenbrood-bureau, dat in den oorlogstijd van 1914-'18 met medewerking van de regeering en van een zevenhonderdtal gemeenten in den allerdringendsten voedselnood voor onze viervoeters voorzag. Hij was ook eerste secretaris van de Rotterdamsche afdeling, en doordat ik in deze dingen geheel met hem meewerkte, ben ik naast hem in het Rotterdamsche afdelingsbestuur gekozen en heb zijn plaats in het hoofdbestuur overgenomen, toen hij in 1920 overleed."

"Hebt u reeds van uw vroegste jeugd af bijzondere belangstelling voor dieren gehad?"

"Ik heb vroeger nooit het dier van nabij leeren kennen, doordat wij thuis geen huisdieren hielden. Dit zegt op zichzelf niets, omdat het houden van dieren geen liefde voor dieren garandeert. Het is zeer wel mogelijk, dat menschen, die zelf om allerlei redenen geen dieren

houden, onvermoeide werkers zijn in het belang van het dier. Als voorbeeld zou ik u kunnen wijzen op de bekende dierenvriendin Suze Groshans, nog een van de oude garde, die er geen huisdier op na wilde houden.

Ik zou de paradox voor mijn rekening durven nemen, dat een groot deel van de menschen, die dieren houden, als de grootste vijanden van de dierenbescherming beschouwd kunnen worden. Want wie zijn eigen huisdieren vertroetelt, hoeft daarom nog geen oog te hebben voor den nood der lijdende dierenwereld om hem heen. Het zijn juist zulke menschen, die de dierenbescherming in discrediet brengen door hun sentimentaliteit en verkeerd begrepen dierenliefde. Hoeveel kwaad is er niet geschied door kinderen, die, vaak zelfs onder toezicht van onverstandige ouders, een weerloos huisdier als hun speelgoed behandelden, of die in onnadenkendheid hun sportieve neigingen ten koste van dieren botvierden. Denk slechts aan het hengelen, vogelschieten, nestjes uithalen, opblazen van kikkers en dergelijke.

Men mag een kind, — en dit geldt evenzeer voor volwassenen, — alleen een dier toevertrouwen, wanneer het tot behandeling van zoo'n dier opgevoed is. Maar indien dit het geval is, acht ik het houden van huisdieren niet alleen geenszins nadeelig voor de dieren, maar eveneens ook een uitstekend opvoedingsmiddel voor kinderen en menschen.

Hoewel dus, gelijk ik zei, van huis uit niet in het bijzonder met dieren vertrouwd, heb ik toch altijd wel die humanitaire neigingen gehad, waarvan de dierenbescherming een openbaring is. Want de dierenbescherming staat niet alleen. Men moet haar in samenhang met allerlei andere uit eenzelfde geest voortspruitende strevingen beschouwen. Vredesbeweging, opvoedingswerk, philanthropie, — het staat alles met elkaar in verband. En men kan ook het feminisme, waarvoor ik als voorzitster van den Nationalen Vrouwenraad tien jaar lang heb geijverd, uit hetzelfde gezichtspunt bezien. Maar vooral de Nederlandsche Kinderbond, waarvan ik sinds jaren bestuurslid ben, staat met de dierenbescherming in nauw verband. Men zou het werk

Schandelijk kalverenvervoer.

van dezen bond, die tot hulpvaardigheid jegens mensch en dier opleidt, min of meer als een voorlooper van de padvinderij kunnen beschouwen, met dien verstande dan, dat deze bond meer individueel werkt en daarom zich slechts tot kleine kinderclubjes beperkt.

Ook mijn arbeid als bestuurslid van de Rotterdamsche afdeeling van *Tesselschade* is door de humaniteitsgedachte ingegeven. Deze vereeniging trekt zich het lot aan van vrouwen, die in finantieele moeilijkheden verkeerden en daaruit geholpen kunnen worden door het verrichten van haar passenden arbeid, waarvan de producten dan in de depôts van *Tesselschade* worden verkocht. Deze oude methode is echter allengs verlaten voor een nieuwe werkwijze, waarbij men vrouwen en meisjes finantieele hulp en voorlichting verstrekt bij het kiezen van een vak, waarmee zij later hun brood kunnen verdienen.

U begrijpt, dat al deze verschillende, hoewel met elkaar samenhangende bemoeiingen een leven geheel in beslag kunnen nemen. Vooral toen ik in 1925 ook nog tot lid van den Gemeenteraad te Rotterdam als vertegenwoordigster van den Vrijheidsbond werd gekozen, kreeg ik het overstelpend druk. Deze laatste functie heeft mij in zeker opzicht teleurgesteld. Ik aanvaardde haar in de hoop, als raadslid iets te kunnen doen voor de humanitaire doeleinden, waaraan ik mij wijdde, maar hiervoor geeft de raadsagenda, die goeddeels met aangelegenheden van sociaal-technischen aard gevuld pleegt te zijn, slechts weinig gelegenheid.

Deze functie heb ik dan ook met minder weemoed dan mijn overige baantjes vaarwel gezegd, toen ik in 1932 door persoonlijke omstandigheden mij bij mijn maatschappelijk werk moest gaan beperken.

De bestendinging van mijn lievelingswerk ten

bate der dieren wordt mij mogelijk gemaakt door de geestdriftige medewerking van den heer G. Nieuwenhuysen en mevrouw E. A. van Boles-Teygeler, die onderscheidenlijk als tweede secretaris en als assistente mij op het bureau der Vereeniging ter zijde staan."

Dierenbescherming en menschenbelangen

Het bureau der Vereeniging is gevestigd in de Prinses-Mariestraat te 's-Gravenhage, in het gebouw van de Sirach Bartholomeus Criellaert-Stichting, waar ook het maandblad der Vereeniging onder redactie van den heer C. M. Kuypers verschijnt, dat tegen een geringe vergoeding aan alle belangstellenden wordt toegezonden.

Deze Stichting is genoemd naar den heer Criel-laert, die bij zijn overlijden de Vereeniging tot universeel erfgename benoemde, onder beding dat de Stichting op ruime schaal geschriften van dierenbeschermenden aard kosteloos zou verspreiden.

In dit gebouw was het, dat mevrouw Doorman mij ontving, en mij behalve uitvoerige mondelinge inlichtingen ook een overvloed van schriftelijke gegevens ter beschikking stelde, waaruit de omvang en de beteekenis van de door haar vertegenwoordigde organisatie duidelijk sprak. Ook de dierenbescherming is minder eenvoudig dan men oppervlakkig zou denken en brengt allerlei problemen van vaak ingewikkelden aard met zich mee. Tegenstrijdige sociale belangen, hygiënische puzzles, vraagstukken van techniek en van wetgeving vragen evenzeer de aandacht als de ethische beginselen, waarop dit werk steunt en die ook dikwijls weer voor verschillende opvattingen ruimte laten.

„Een van de bijzondere moeilijkheden is voor ons", aldus mevrouw Doorman, „de propaganda juist in dezen tijd, waarin het woord dierenbescherming voor velen, die denken aan het verschrikkelijke lijden der menschen, als een hoon klinkt. Toch doet dit niets af aan de algemeen geldige waarheid, dat dierenbescherming toch ook in het belang van den mensch is. Allereerst natuurlijk vanwege het sentiment dat er de grondslag van vormt. Is niet dierenbescherming

uitvloeisel van de humaniteitsgedachte, welke, — het woord zegt het al reeds, — zich toch ook tot den mensch als object uitstrekt? Verzachting van zeden, een beroep op genegenheid jegens het schepsel en op hulpvaardigheid jegens het weerlooze, bewustwording van de verantwoordelijkheid, die men als meester over aan zich toevertrouwde genooten bezit, — al deze dingen komen toch noodwendig ook het sociale besef in de menschenmaatschappij ten goede. Wie dierenliefde aankweekt, voedt hierdoor automatisch ook den mensch tot een goed lid van de maatschappij en tot een verantwoordelijk staatsburger op.

Maar afgezien nog zelfs hiervan kan men, ook als men het ideëele nog buiten beschouwing laat, het belang van de dierenbescherming voor de menschenmaatschappij aantonen.

Ik mag dit rechtstreeksche voordeel voor de menschenmaatschappij met een paar voorbeelden toelichten. Wie op het platteland bekend is, weet, dat daar jaarlijks door blikseminslag en hooibroei tal van boerderijen verbranden. Gewoonlijk leest men in de desbetreffende krantenberichten, dat in zulke gevallen ook het vee een prooi der vlammen wordt. Hierdoor gaan honderden koeien en varkens en duizenden kippen verloren, hetgeen of voor de eigenaars of voor de verzekeringmaatschappijen een belangrijke schadepost beteekent. Door het optreden onzer Vereeniging, die het ontzettende lijden dezer dieren wilde voorkomen, hebben deskundigen nu maatregelen beraamd om de inrichting der stallen aldus te verbeteren, dat de dieren tegen verbranding beveiligd zullen zijn. Haar propaganda heeft er toe geleid, dat thans een interdepartementale commissie aan het werk is om voorschriften voor bouw en exploitatie van veestallen te ontwerpen.

Als tweede voorbeeld zou ik u kunnen noemen het gevaar, dat het ondoelmatig veevervoer voor het verkeer oplevert. Zoowel per spoor als per vrachtauto verzendt men dagelijks duizenden koeien, paarden, schapen en varkens. Volgens de statistiek bedraagt dit aantal per jaar alleen reeds ten opzichte van het vervoer naar de vijftien voornaamste veemarkten in ons land meer

Zeer slechte vee-auto. Dergelijke wagens moesten door wettelijke regeling verdwijnen.

Zeer goede vee-auto, door de Ned. Vereeniging tot bescherming van Dieren gepropageerd.

Eén der ruim 80.000 kettinghonden in Nederland.

dan drie miljoen stuks. Is het een wonder, dat dit veetransport langs rail, weg en water veel ongelukken veroorzaakt, die bij doelmatiger behandeling hadden kunnen worden voorkomen? Alleen uit het oogpunt van het gevaar, dat het vervoer van drie miljoen levende dieren kris-kras door ons drukke, schier overvolle landje heen voor het verkeer oplevert, zou men zich met dit probleem moeten bemoeien, dat onze Vereniging ter hand heeft genomen ook alweer om onnoodig leed voor het dier zelf te vermijden.

Laat ik volstaan met één geval uit duizend. Het gebeurde, dat een vrachtauto, bestaande uit twee verdiepingen en geladen met niet minder dan negentig nuchtere kalveren, op weg was van Noord-Holland naar den Achterhoek van Gelderland, toen op den Apeldoornschen Straatweg de bovenverdieping instortte, op de onderverdieping terecht kwam, waarvan de vloer bezweek, zoodat de gansche lading over den weg werd verspreid. Denkt u zich deze misère eens in, ook met het oog op het drukke en snel naderende autoverkeer op dat oogenblik langs dien weg?

Reeds meer dan twintig jaar heeft onze Vereniging het probleem van het veevervoer ter hand genomen. Eerst werd door ons in nauwe samenwerking met de Nederlandsche Spoorwegen het veevervoer per trein in alle opzichten verbeterd en in 1937 hebben wij de voldoening gesmaakt, dat er een wettelijke regeling tot stand is gekomen, waardoor de veetransport-

auto's voortaan gekeurd worden overeenkomstig de eischen, op advies en aandringen onzer Vereniging gesteld. Doch hiermee is onze taak ten opzichte van deze aangelegenheid nog niet afgelopen. In samenwerking met de politie oefenen wij door middel van onzen inspectie-dienst geregeld contrôle uit op passerende veewagens, welker eigenaars bij het niet naleven van de voorschriften worden bekeurd.

Ook op de veemarkten houdt onze algemeene inspecteur, die met ongeveer veertig afdelings-inspecteurs en controleurs samenwerkt, regelmatig toezicht, welk toezicht zich uitstrekt over alle gebieden waarop zich gevallen van ondoelmatige behandeling of kwelling van dieren kunnen voordoen."

Onvermoed dierenleed

„De meeste menschen", aldus vervolgde mevrouw Doorman, „hebben geen vermoeden van al het leed, dat men, bewust of onbewust, de dieren aandoet. Een opsomming hiervan zou al te veel tijd in beslag nemen. Laat ik met enkele grepen uit dezen overvloed volstaan.

Daar is in de eerste plaats ons streven naar humanere slachtmethoden. De Vereniging staat als zoodanig niet op vegetarisch standpunt, al telt zij uiteraard een groot aantal vegetariërs onder haar leden. Maar ook wanneer men het vleesch als een noodzakelijk voedsel beschouwt, kan men toch trachten het doden van de voor dit voedsel dienende dieren zoo pijnloos mogelijk te maken. Zoo hebben wij pogingen bij de regeering gedaan om in de exportslachterijen de bedwelming voor schapen en geiten verplicht te stellen en deze verplichting ook voor huisslachtingen te doen gelden. Zoo hebben wij, toen de minister van justitie op grond van de Vuurwapenwet het gebruik van de bekende schietmaskers verbood, hem bewogen dezen maatregel ten behoeve van de dierenbescherming weer in te trekken. En zoo hebben wij ten slotte ook getracht het ritueele slachten, waarvan uit culinaire motieven ook vele niet-Joden profiteeren, te beperken tot hetgeen louter voor de behoeften der ritueel levende Joden noodzakelijk is. Ook hebben wij proeven genomen met een neerleg-

apparaat, dat deze ritueele slachting voor de dieren minder wreedaardig maakt.

Doch niet alleen bij het doden, maar ook bij het leven worden de slachtdieren vaak aan allerlei kwellingen blootgesteld. Het sterkste voorbeeld hiervan leveren wel de z.g. kistkalveren. Deze diertjes worden spoedig na de geboorte in een nauw hok geplaatst, uitsluitend met melk gevoed en zooveel mogelijk van het licht afgesloten om aldus te worden vetgemest. Na ongeveer drie maanden leveren zij het blanke kalfsvleesch, dat bij de eersteklas-zaken verkrijgbaar is.

Het is natuurlijk zeer wreed, een jong, levenslustig dier gedurende de drie maanden van zijn bestaan alle licht en beweging te onthouden, alleen om den menschen een mooi stukje kalfsvleesch op tafel te bezorgen. Daarom heeft onze Vereeniging proeven laten doen, waarmee zij

hoopt te kunnen aantoonen, dat men ook zonder deze wreedaardige methode hetzelfde effect zou kunnen bereiken. Wij zijn zoo gelukkig thans hiervoor de medewerking te hebben gekregen van prof. dr. G. M. van der Plank, die aan het Zoötechnisch Instituut der Rijksuniversiteit te Utrecht uitgebreide mestproeven neemt. Wij hopen hierdoor een wetenschappelijk gefundeerd oordeel over de zaak te kunnen krijgen, om daarna bij de regeering te kunnen aankloppen om een verbodsbepaling.

Want men moet, om verbeteringen te bepleiten, eerst over gegevens beschikken. En soms is hiervoor internationaal overleg noodig, zooals met de kikkers, waarvan men in Frankrijk de achterdeelen als consumptie gebruikt, na deze van het levende beest te hebben afgesneden. Of zooals met de paarden, die uit Polen en Roemenië naar hier worden getransporteerd

Slechte, verbrande stal met verbrande dieren.

Een goede, veilige sta'.

Diploma van de Nederlandsche Jonge Dierenvrienden.

op een vaak afschuwelijke wijze. Ook met Engeland is vroeger veel gecorrespondeerd over het vervoer van mijnpaarden, die naar Rotterdam werden gezonden om, na daar te zijn geslacht, weer als paardenvleesch in Engeland terug te keeren.

Ieder land heeft zoo trouwens zijn eigen vraagstukken; in Indië, waar een afzonderlijke vereeniging is gesticht, waarmede de onze nauw contact onderhoudt, heeft men bijv. de honden op Bali, die zonder eigenaar rondloopen en niet worden afgemaakt, omdat een Mohammedaan geen dieren mag dooden, hetgeen ook tot gevolg heeft, dat kreupele en afgewerkte paardjes hun zielig bestaan tot den natuurlijken dood moeten voortslepen.

Maar om op ons eigen arbeidsterrein hier te lande terug te komen; bekende verschijnselen zijn hier het dichtplakken van de uiers bij melkkoeien om de dieren bij den verkoop een geflatteerd uiterlijk te geven; het veel te strak aantrekken van kinkettingen bij paarden, het onoordeelkundig tatoueereren en merken van biggen en varkens, het bij wijze van speelgoed verkoopen van eendenkuikens, de vrijheidsberoving van kettinghonden. Soms zijn die kwellingen door een kleinigheid weg te nemen. Zoo propageeren wij voor den waakhond een loopen of een looplijn, waarin het beest, wanneer men het althans niet heelemaal vrij wil

laten, zich toch wat gemakkelijker bewegen kan. En om verwondingen van trekpaarden te voorkomen hebben wij medegewerkt propaganda te maken voor een eenvoudige uitvinding, het luchtgareel, dat op de wijze van een luchtband hard of zacht kan worden opgepompt en beschadiging van de huid uitsluit.

Dat wij aldus met de nieuwste vindingen en ontdekkingen rekening houden, blijkt o.a. uit de aandacht, welke men in onze Vereeniging heeft besteed aan de z.g. aardstralen, die volgens sommige onderzoekers van invloed zouden kunnen zijn op het welzijn van mensch en dier. Door het vee in een stal op een andere plek of in een andere richting te plaatsen, zou men volgens de voorstanders van deze theorie de gezondheid bevorderen. Ik wil mij over de waarde van deze theorie geen oordeel aanmatigen, maar noem dit punt alleen maar als een voorbeeld van onze waakzaamheid."

Een beroep op de jeugd

"U merkt", ging mevrouw Doorman verder, „dat wij bij onzen arbeid ons voornamelijk richten tot de publieke opinie en de openbare lichamen, om door verbetering van inzicht en invoering van de daaruit afgeleide maatregelen de dieren te baten. Hierbij doen zich vaak tamelijk ingewikkelde moeilijkheden voor. Wat de wetgeving betreft, — er bestaan in ons wetboek

en in onze verordeningen allerlei voorschriften ten opzichte van de behandeling van dieren, maar deze liggen zoo overal verscholen, dat het een groote vergemakkelijking zou zijn, indien men ze in een speciale Dierenwet zou kunnen tezamen brengen. Toen men in Noorwegen een dergelijke wet heeft gemaakt, hebben wij alle vereenigingen op het gebied der dierenbescherming bijeengeroepen, om te overwegen, of iets dergelijks hier te lande niet zou zijn na te volgen. Onze Vereeniging heeft toen een speciale commissie gevormd om dit onderwerp in studie te nemen. Deze commissie is na langdurigen arbeid tot de conclusie gekomen, dat zij een bijna onmogelijk werk op zich heeft genomen. Telkens geeft de praktijk weer aanleiding tot nieuwe eischen en doen zich nieuwe vraagstukken voor.

Minder ingewikkeld is onze propagandistische bemoeiing met de Nederlandsche bevolking, in-

zonderheid met de jeugd. Het spreekt vanzelf, dat ook bij dit stuk volksopvoeding de nadruk op de laatste valt. Hoewel onze propaganda door persartikelen, lezingen, films, radiovoordrachten en tentoonstellingen het beïnvluencen van de geheele publieke opinie ten doel heeft, richten wij ons ook daarbij voornamelijk tot den ontvankelijksten leeftijd. Doch aan een tweetal commissies is inzonderheid de bewerking van jong Nederland opgedragen.

De werkgroep Dierenbescherming en Opvoeding bestaat uitsluitend uit onderwijskrachten en werkt alleen onder het personeel van de verschillende instellingen van onderwijs hier te lande. Zij richtte o.a. een Open Brief inzake dierenbescherming en opvoeding aan de leeraren bij het middelbaar en voorbereidend hooger onderwijs, inzonderheid tot de biologen. In dien brief, door dr. A. G. M. Liernur te Goirle geschreven, wordt aan de hand van het programma voor de Rijks Hoogere Burgerscholen nagegaan, wat in de verschillende klassen in verband met de dierenbescherming ter sprake kan komen. Als onderwerpen geeft dr. Liernur o.a. op: het al of niet bezoeken van diergaarden, het nut van wintervoeding van vogels en 't maken van nestkastjes, het stelling nemen tegen het uithalen van nestjes en het eieren rapen, de kooivogel, het vraagstuk der olievogels, de vaak nog ergerlijke mishandeling van kikvorschen, de aquaria, de vlinderverzamelingen, het onderwijs in de physiologie, de experimenteele erfelijkheidsleer.

Dr. Liernur tracht aan te toonen, dat het wenschelijk is ook bij het middelbaar en voorbereidend hooger onderwijs één beginsel ten aanzien van het dier op den voorgrond te stellen, namelijk onze wil, het dier een zoodanig bestaan te verschaffen als met zijn natuur overeenkomt.

Deze Open Brief van dr. Liernur was geïnspireerd op hetgeen het oud-schoolhoofd D. Hos, ten opzichte van de lagere school heeft gedaan, toen hij zijn boekje schreef: *De praktische Toepassing van Dierenbescherming in de School*, waarvoor de inspecteur van het Lager Onderwijs in de inspectie 's-Gravenhage een

Reclameplaat voor Dierenbescherming.

inleiding geschreven heeft. Dit boekje is te 's-Gravenhage op de officieele boekenlijst der scholen geplaatst. Ook in de inspecties Assen, Emmen en Utrecht heeft men bij het vak kennis der natuur reeds de aandacht aan dierenbescherming geschonken.

Terecht wijst de heer Hos in zijn boekje erop, dat veel dierenmishandeling uit onkunde voortkomt en niet uit wreedheid bij de kinderen, die, als ze op de hoogte zijn gebracht met het leven der dieren en hiervoor belangstelling zijn gaan koesteren, met genegenheid jegens de dierenwereld worden beziel en hiervan ook in hun houding jegens de dieren blijf geven. Behalve door het verspreiden van kennis, die op zichzelf niet altijd tot liefde uitvloeit, kan men sympathie voor de dieren bij kinderen wekken door schoolwandelingen, schoolreisjes en schooltuintjes. Een doeltreffend middel is ook de lectuur van dierenverhalen, zooals die van William Long, Herman Löns, Kuylman, Jack London, Kipling en anderen. De Criellaert-Stichting heeft een boekje *Verhalen voor de Christelijke Jeugd voor School en Huis* uitgegeven en ook bestaat er een bundel *Dierenverhaaltjes voor de Roomsche Jeugd* door P. E. A. van der Kamp.

Een onuitputtelijke bron van dergelijke lectuur verschaffen de levens der heiligen, waarvan Abbie Farwell Brown profijt heeft getrokken in zijn door Chr. Doorman vertaald werkje: *Een Boek van Heiligen en hun Dieren*. Mijn medewerker G. Nieuwenhuysen heeft een bundel *Verzen voor jonge Dierenvrienden* bijeengebracht. Tenslotte zou ik u nog kunnen wijzen op het maandblaadje *De kleine Androcles*, dat onder redactie van mejuffrouw Chr. Doorman en mejuffrouw T. Bosch verschijnt.

De werkgroep Dierenbescherming en Opvoeding, die acht jaar geleden als jongste dochter van onze Vereeniging is geboren, telt reeds vijf-honderd leden, die, gelijk ik zeide, uitsluitend uit de leerkrachten van alle soorten onderwijsinstellingen worden gerecruteerd. Inzonderheid stellen dezen zich behalve voor de reeds genoemde rechtstreeks binnen het kader der school vallende bemoeiingen ook beschikbaar om mede te werken tot de viering van den Internationalen Dierendag, die op 4 October, den sterfdag van Franciscus van Assisi, jaarlijks gehouden wordt.

Om ook buiten het schoolverband de kinderen in de dierenbescherming te betrekken, hebben wij een nieuw plan uitgevoerd: het speldje en

Vogelvoederbak op de Begraafplaats „Crooswijk“ te Rotterdam.

het diploma (blz. 569) van de Nederl. Jonge Dierenvrienden. Het betreft hier geen vereeniging, zelfs geen groep. Wij wenschen om allerlei redenen geen organisatie, geen bestuur, geen contributie, geen statuten of reglement. Het dragen van het insigne wil alleen zeggen, dat men behoort tot de jeugd in ons land, die de op het diploma omschreven beginselen aanvaardt.

Het speldje en het diploma moeten gekocht worden voor den kostprijs. De jeugd zal er te meer prijs op stellen, wanneer dit dubbeltje door haarzelf wordt betaald.

Het speldje stelt een klaverblad van vier voor en beteekent, dat de jonge dierenvrienden van Nederland het dier geluk aanbrengen.

Op de achterzijde van het diploma, dat op zeer verdienstelijke wijze is uitgevoerd door den

kunstenaar, den heer H. Verstijnen, staan deze beginselen:

De Nederlandsche jonge dierenvrienden helpen dieren in nood,

beschermen ze waar noodig,

sparen de vogels,

behandelen de huisdieren zacht en vriendelijk (ze zijn de trouwe helpers van den mensch),

beschouwen de in vrijheid levende dieren als schakels in het geheel der natuur, waarin het evenwicht bewaard moet blijven,

willen leeren kennen alles wat leeft in de natuur, opdat ze de schoonheid daarvan

leeren bewonderen.

Op het oogenblik worden pogingen door ons aangewend om te komen tot de oprichting van een commissie, die de propaganda onder de jeugdbeweging ter hand zal nemen. Hierin zullen vertegenwoordigers van diverse organisaties, die zich met jeugdwerk bezighouden, van allerlei soort en gezindte, zitting moeten nemen.“

Dierentehuizen

„Tenslotte kan ik u nog op enkele dingen wijzen, welke behalve het reeds besprokene, ook nog tot het gebied van onze Vereeniging behooren“, aldus beëindigde mevrouw Doorman ons onderhoud. „Wij maken deel uit van een commissie, die de belangen der vogels behartigt, en die o.a. streeft naar afschaffing van de kooi-vogelvangst, de verbetering van het lot der weidevogels door beperking van de jaarlijksche eierenroof en als consequentie van het vangst-verbod ook het houden van beschermde vogels bij de wet verboden wil laten verklaren. Toen de strenge winter van 1929 duizenden vogels door voedselgebrek had doen sterven, zijn wij begonnen met proeven te nemen om op groote schaal een voedselvoorziening voor vogels te organiseeren. Hiervoor zijn groote bakken vervaardigd, die op palen worden opgesteld en gevuld met hennepzaad en zonnebloempitten.

Ook bestaat er nog een commissie voor dierenverpleging, asyls en woonwagenstallen, die advies geeft aan de afdeelingen, welke zulk een inrichting in het leven willen roepen.

Men betreedt hiermee een terrein, waarop de grenzen tusschen dierenbescherming en menschenbelangen wel eens wat moeilijk zijn te ontdekken. Inzonderheid ten opzichte van de asylen dienen wij de voorzichtigheid te betrachten. Deze inrichtingen zijn aanvankelijk bedoeld geweest voor zwervende beesten, die zonder eigenaar op straat ronddolen en dan in deze tehuizen voor daklozen voorloopig opgevangen worden, tot er weer een nieuwe meester voor hen is gezocht. Maar allengs zijn sommige asylen eer dierenpensions geworden, waarheen gemakzuchtige menschen hun viervoetige huisgenooten brengen, wanneer deze hun in den weg staan bij het uitgaan met vakantie of dergelijke gelegenheden. Zoo'n asyl doet dan dien eigenaar wel een dienst, maar het blijft de vraag of deze bemoeiing nog onder dierenbescherming ressorteert.

Hoewel toestemmende, dat deze asylen dikwijls goed werk doen, ben ik persoonlijk van meening, dat men, vooral in de grootere steden, de tamelijk hooge kosten van zoo'n inrichting beter

aan uitbreiding van onze inspectie besteden kan.

Tegen misbruik moeten wij ook waken bij onze dierenklinieken. Deze inrichtingen vallen wel degelijk onder de dierenbescherming, omdat zij door haar kosteloze behandeling voorkomen, dat on- en minvermogenden hun zieke huisdieren aan hun lot moeten overlaten. Echter is het geen uitzondering, dat er in deze poliklinieken patiënten verschijnen, wier eigenaars zonder bezwaar een dierenarts zouden kunnen betalen.

Hiermee geloof ik vrijwel het geheele gebied der dierenbescherming zoo'n beetje met u te hebben doorreisd. En om nogmaals het bezwaar te ontzenuwen, dat in een tijdperk, dat alle aandacht en inspanning opeischt, om de menschen bewust te maken van hun wederzijdschen plicht jegens elkander, de dierenbescherming haar beteekenis verliest, — zou ik u willen wijzen op het woord van kardinaal Manning, die gezegd heeft: Doe uw plicht tegenover de dieren en gij kunt tevens overtuigd zijn, dat gij uw plicht jegens de menschen vervult."

Barmhartigheid, naar Rodin.

NOVELLEN

Wat een Kerstfeest Juf eens bracht

I

Op achttienjarigen leeftijd was Albertine Agnes Hooffland in betrekking gekomen bij de familie Dr. A. F. G. de Bruinis, als kinderjufvrouw bij de tweelingen Job en Rob, die, nog geen jaar oud zijnde, mevrouw de handen vol gaven, zoodat ze het met het gewone personeel, een keuken- en dienstmeid, niet meer afkon. Daarbij vond ze het als moeder van een twaalfjarige dochter minder prettig, dat ze nu met een extra grooten kinderwagen zou moeten rijden, al was ze inwendig ook weer trotsch, dat ze haar man, schoon wat laat, een stel zonen geschonken had; want bij de Bruinissen waren meisjes slechts voor de helft in tel. Samen hadden ze de hoop reeds opgegeven; maar deze wereld is vol wonderen, gelijk van ouds en zoo waren er niet één, maar twee zonen op dit ondermaansche gekomen, om zelf nog onbewust, het menschelijk leven, met al zijn strijd en wanhopige onvolmaaktheden door te maken. En al ras lag hun eerste opvoeding in handen van een jong meisje, dat zelf nauw de kinderschoenen ontwassen, een mooie, maar moeilijke taak kreeg. De deftig-doende kennissen spraken van de „nurse”; maar het eenvoudige kind, dat rustig haar arbeid deed, lachte stilletjes, als ze zich op die wijze hoorde betitelen door de mevrouwen, die ruimte voor zichzelf noodig hadden, nietelingen, gelijk ze waren, opgaande in de dingen van den dag, de futlooze nieuwtjes van het heden; vol van „mode”, ook in 't geestelijke. Ze praatten na over het boek van „heden”, geprezen in kranten en tijdschriften, welke ze ook vluchtig lazen, zooals ze dat boek, dat ieder gelezen moest hebben, doorbladerden. Dan weer dweepten ze met een of andere religieuze beweging, komende uit het oosten, of uit het westen; maar steeds van vreemden bodem. Voor zulke kennissen was de „nurse”; in huis bij mevrouw, meneer, Mies en de dienstboden was

ze Juf, kort, krachtig. Juf vond zich de hulp van mevrouw, wie ze veel uit handen nam; want ze groeide in haar taak, voorwaar geen gemakkelijke; de beide jongeheeren vroegen geduld en beleid; maar ze groeiden als kool en vulden geheel den geweldigen kinderwagen, waarachter ze uren liep te duwen, zonder moe te worden, zonder mopperen; rustiger werk, zei ze later, dan toen de kleuters met hun voetjes moeder aarde wilden bewandelen, of als kleine booze menschjes zich sneltippelend aan haar waakzaam oog wilden onttrekken, wanneer ze in het plantsoen een rustig uurtje meende te hebben.

Juf was uit een militair gezin. Haar vader had een rang bekleed bij een der bereden wapens en was door een ongeluk op een najaarsmanoeuvre getroffen. Des morgens vol goeden zin en goedsmoeds uitgereden, bracht men hem des avonds dood thuis. Moeder bleef achter met vier kinderen en een niet te groot pensioen. Albertine Agnes — haar vader hield van de namen der Oranjes, en naar een dochter van Frederik Hendrik werd ze genoemd — was juist 16 geweest, toen het onheil geschiedde, en zat in de hoogste klas van wat toen de fransche school heette, die een soort van diploma uitreikte, als alle klassen met vrucht doorloopen waren. Ze zou haar leeren moeten staken; ze zou het leven in moeten; maar de ritmeester, Jhr. Van Manen, vond dat dwaasheid en met behulp van enkele officiersfamilies kon ze het schooljaar afloopen en nog een cursus volgen op de juist opgerichte arbeidsschool voor meisjes. Met die twee getuigschriften, een aanbeveling van enkele families, kwam ze in den huize De Bruinis, waar het rustige, gelijkmatige leven zoo ineens door de komst van twee spruiten verstoord was.

Goed onderlegd — ze was altijd serieus ge-

